

достигнуће, које критикује тек код Фихтеа и Шелинга, сматрајући да сврха *интелектуалног опажаја* није да буде изнад појма, али јесте да буде изнад чулности.

Одређење четвртог момента суда укуса бави се модалитетом допадања предмета, а започиње питањем *шта је модалитет суда укуса*. Пошто је нужност естетичког суда само *егземпларна*, без објективног важења, модалитет овог суда не може бити аподиктички – јер се не изводи из појмова. *Одобравање свих*, које суд укуса очекује, значи да *субјективна нужност, коју приписујемо суду укуса, јесте условљена*. Теза да „сви треба да се сложе са мојим судом укуса“ увек ће садржати оно: „треба“ (које у овом случају није онтолошко-практички принцип, него услов под којим је једино могуће захтевати нешто на темељу који не може постати објективним). Такав захтев, или *услов нужности, што га поставља суд укуса, јесте идеја заједничког чула*, које не треба бркати са појмом *здравог разума* (*sensus communis – common sense*). Заједничко чуло се не би водило ни појмовима разума, ни спољашњим чулима, него слободном игром сазнајних моћи. Питање које се овде поставља гласи: *да ли се може са разлогом претпоставити неко заједничко чуло?* Кант сматра да одговор треба тражити у саопштивности сазнања, као душевне моћи, која би дозвољавала и да се на неки општи начин може саопштити и душевно стање. Саопштивост било каквог осећања претпоставља неко заједничко чуло које би тако нешто омогућило, па *нужност општег одобравања, која се замишља у сваком суду укуса, јесте субјективна нужност, која се под претпоставком заједничког чула представља као објективна*. Норма коју таква субјективна нужност је увек претпостављена, што доказује наша *смелост* да изричемо судове укуса. Истинско постојање заједничког чула, као конститутивног принципа могућности искуства није могуће доказати на овом нивоу естетичких истраживања. Кант показује да се суд укуса „креће“ путем независним од сазнања, као и да је везан пре свега за уобразиљу, а тек посредно за разум. Док се логичко савршенство тиче истине у појмовима, естетичко се протеже од опажаја до уобразиље и разума те - како Кант додаје у једној од својих бележака – спознаја настала на основу опажаја назива се естетском.

Суд о лепом захтева право на нужност, па је могуће говорити *о методи дедуције судова укуса* – јер суд укуса има двоструку логичку особеност: 1. опште важење *a priori*, које није логичко, појмовно и објективно, и 2. нужност, која се не може доказати *a priori*. *Прва особеност суда укуса* лежи, дакле, у томе што он има претензију на свачије одобравање *као да* је објективан суд. Важан појам за разумевање